

Memòria de la intervenció
arqueològica al carrer del Doctor
Aiguader, 1x. Febrer 2011.

Barcelona (Barcelonès)

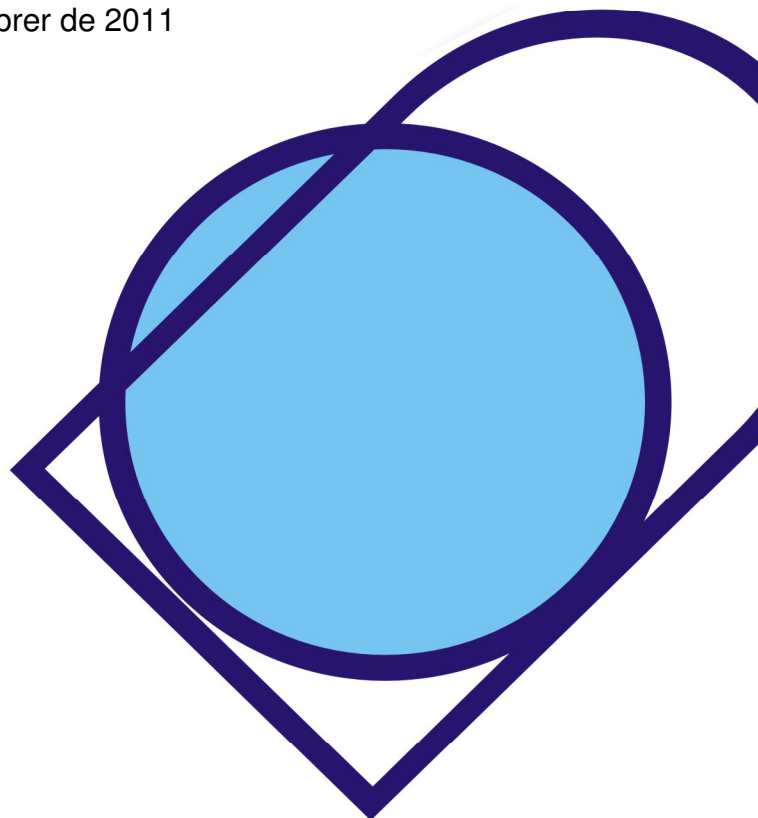
Codi : 017/11
Expedient: 470 K121 N-B-2011-1-6828

Dates de la intervenció: 14-18 de Febrer de 2011

Autor:

Jacinto Sánchez Gil de Montes

Data de lliurament: Gener de 2013

ÍNDEX

1.- INTRODUCCIÓ	2
2.- SITUACIÓ GEOGRÀFICA I CONTEXT GEOLÒGIC.....	4
3.- ANTECEDENTS.....	5
3.1.- ANTECEDENTS HISTÒRICS.....	5
3.2.- ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS.....	9
4.- METODOLOGIA	12
5.- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS.....	15
6.- CONCLUSIONS.....	23
7.- BIBLIOGRAFIA	33

Annex 1. Planimetria

Annex 2. Fitxes d'unitats estratigràfiques

Annex 3. Inventari materials

Annex 4. Inventari fotogràfic

1. INTRODUCCIÓ

Aquesta memòria presenta els resultats i les conclusions de la intervenció arqueològica que s'ha dut a terme a la via pública, a l'alçada del núm. 1x del parcel·lari del carrer del Doctor Aiguader (districte de Ciutat Vella de la ciutat de Barcelona, Barcelonès).

Les tasques arqueològiques es van dur a terme entre els dies 16 i 17 de febrer de 2011. La direcció tècnica ha estat a càrrec de l'arqueòleg Jacinto Sánchez Gil de Montes de l'empresa CODEX – Arqueologia i Patrimoni, tal i com es disposa a l'autorització de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya (expedient 470 K121 N-B-2011-1-6828), segons el procediment establert en article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

L'execució de la planimetria i les tasques de topografia han estat realitzades per Rafael Piera (CODEX – Arqueologia i Patrimoni) i topògrafs de l'empresa constructora (SACYR), respectivament.

El finançament ha anat a càrrec de la promotora de les obres, BAGURSA (Barcelona Gestió Urbanística SA, Ajuntament de Barcelona).

El projecte i la supervisió dels treballs han estat realitzats pel Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de Barcelona, que ha enregistrat a aquesta intervenció amb el codi **017/11**.

Els treballs arqueològics duts a terme consistiren en el seguiment de l'excavació, amb mitjans mecànics, de la rasa necessària per al soterrament d'una nova estació transformadora (ET), dins de *L'Àmbit de la urbanització bàsica de l'àmbit del PMU dels terrenys de l'estació de Renfe Rodalies 1ª Fase*. Una vegada foren localitzades restes arqueològiques, es va excavar manualment els nivells associats a aquestes, utilitzant la metodologia adient,

decidida pel director de la intervenció i amb el vist-i-plau del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de Barcelona.

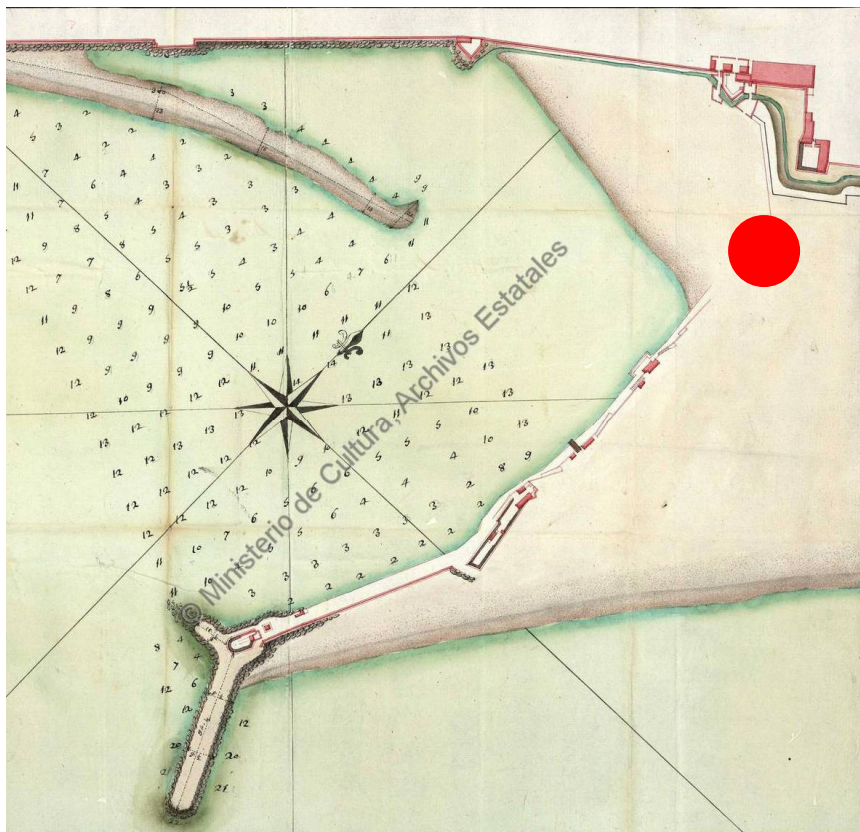

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I CONTEXT GEOLÒGIC

L'indret on s'ha dut a terme la intervenció arqueològica està situat al barri de la Ribera del districte de Ciutat Vella de Barcelona, en concret a la via pública del núm. 1x del carrer Doctor Aiguader, pràcticament a l'angle amb Pla de Palau. L'àmbit d'afectació correspon a part de la superfície del solar que ocupava l'antiga estació de RENFE Rodalies de Barcelona, just a tocar de l'estació de França.

Les seves coordenades UTM són: 431923- 4581532.

El lloc on se situa aquesta intervenció estava inclòs a l'extrem oriental del port de Barcelona, molt proper a l'antic Portal del Mar i al Baluard de Migdia. Des del punt de vista paleo-geogràfic, aquesta zona formà part de la línia de costa antiga, per tant, molt influenciada pels processos naturals de la dinàmica litoral. El subsòl estava format per capes de sorra de platja.

3. ANTECEDENTS

3.1. ANTECEDENTS HISTÒRICS.

La rellevància històrica que assoleix aquest sector de la ciutat, es constata pel fet d'estar situat pròxim al front marítim, amb el dinamisme de l'ocupació del seu entorn immediat. Es tracta d'un sector de la ciutat on l'ocupació i urbanització així com creixement de les línies defensives de la ciutat i el creixement del port, venen condicionades per la pròpia evolució de la línia de costa, la qual ha anat avançant guanyant espai al mar com a conseqüència de les aportacions al·luvials i en menys mesura per l'acció antròpica.

Tant l'àrea intervinguda com l'entorn proper és d'important expectativa arqueològica. Existeix evidència arqueològica des d'època romana. Les restes més properes que ens puguin parlar d'un possible nucli rural es localitzen en el subsòl de l'actual museu Picasso, en el carrer Montcada.

No és fins a època baix-imperial que es documenten diferents àrees de necròpolis. Una de les necròpolis es troba documentada des dels límits de l'antiga muralla de la ciutat romana i al llarg del carrer de l'Argenteria fins a l'actual mercat del Born, seguint la línia que ens marcaria el traçat d'un antic camí que aniria des de la ciutat a les zones de platja. D'altre necròpolis propera seria la localitzada a la plaça de les Olles.

L'ocupació esporàdica del territori continuarà fins a època alt-medieval. Alguns edificis religiosos seran el centre de burgs o vilanoves com Santa Maria de les Sorres, Santa Maria del Pi o Sant Pere dels Puelles.

Des del segle X es té notícia d'un suburbi poblat de pescadors i mariners al voltant de la petita església de Santa Maria de les Sorres, nom que rebria per la

seva proximitat de la platja. El seu culte estava dedicat a santa Eulàlia, patrona de Barcelona.

El Rec ja és en aquest moment un element important en l'articulació de les estructures físiques d'aquesta població fora de muralla. Va ser construït l'any 960 pel comte Miró amb la finalitat de dur aigua a la ciutat de Barcelona i als camps de cultiu.

Entre 1050 i 1250 la ciutat experimenta un creixement considerable, així com la vilanova de Santa Maria del Mar que s'estenia fins a la zona al voltant de l'església de Sant Cugat del Rec. Aquesta és la Vilanova del Mar, que gràcies a l'augment de les activitats relacionades amb el mar, creix i es fa més complexa convertint-se en el nucli mercantil i artesanal de la ciutat.

Cap a finals del segle XII els voltants de Santa Maria dels Sorres, augmenta la població. La urbanització entre el Mercadal i Santa Maria de les Sorres fan necessaris canvis importants com la desviació del Torrent del Merdançar cap a la plaça de la Llana i el carrer d'Assaonadors. Així mateix, es porten a terme els treballs de dessecació de les llacunes al voltant de Santa Maria de les Sorres. Ambdues modificacions van facilitar en gran mesura el desenvolupament d'aquesta extensa àrea suburbana. D'aquesta manera, durant els segles XII i XIII, el sector del futur Pla de Palau es configurarà com a zona portuària.

L'eclosió comercial i industrial en el barri del Mar fa que es converteixi en el més actiu de la ciutat ja des de l'any 1200. Es tracta d'una barriada de carrers paral·lels i estretes, per a la gent dedicada a la mar, humil; que s'anirà estenent a mesura que el mar retrocedeix cedint més terrè urbanitzable. És la coneguda rogalia de Corbera. Era, en part, l'origen del futur barri de la Ribera. El procés d'urbanització de la Ribera serà la mostra constant durant tot el segle XIII i part del XIV.

Dintre d'aquest sector de la ciutat neixen noves urbanitzacions com la qual trobem en el cens de 1363 amb el nom de Vilanova dels molins de la mar, en l'àrea ocupada a llevant pel Rec Comtal, consolidada amb la construcció del convent de San Agustí (1309) i la construcció de la muralla entre el Portal Nou i Santa Clara, iniciada en l'any 1358.

L'expansió del Barri de la Ribera es ratifica amb la construcció de l'església de Santa Maria del Mar, que juntament amb el Born es converteixen en el centre del barri més dens i actiu de la ciutat. La construcció de Santa Maria del Mar s'inicia en 1329, set anys després que Santa Maria del Pi, i no va concloure fins a mig segle més tard.

La importància del barri quedarà reflectida amb la unitat administrativa coneguda com a Quarter del Mar medieval. Aquest quarter tindrà diferents zones diferenciades; la més deprimida és el llevant del Rec Comtal, des de San Agustí a Santa Clara, la zona on anaven a parar els nouvinguts a la ciutat. El sector més ric comprenia els carrers del Mar, de Bòria, de Montcada, del Born i els Canvis, dues zones extremes dintre del mateix quarter.

És tanta la rapidesa i llibertat amb la qual creix el nou barri, que fa possible el traçat dels seus carrers en línies rectes, perllongades i paral·leles, en contrast amb les fosques i irregulars carrers dels barris veïns. La seva clara disposició regular fa pensar en el fet que van poder ser planejades sobre un àrea totalment lliure d'obstacles físics o legals.

L'activitat constructiva del segle XVI té dues connotacions interessants. D'una banda, suposa el tancament definitiu del circuit emmurallat de la ciutat, que les obres dels segles baix medievals havien deixat desprotegit. D'una altra, les noves muralles responen a una nova concepció de les fortificacions. La progressiva millora tècnica de l'artilleria i el consegüent augment de la seva

capacitat destructiva, faran necessària la implantació de nous dissenys estructurals.

En total es van construir tres baluards: el de llevant, el de ponent i el de migdia. Aquest últim és el que es troba molt a prop de l'indret intervingut. La primera pedra es va posar a l'any 1527. En 1536 es va construir el segon. La darrera obra de la muralla marítima va ser el portal de mar ja passada la primera meitat del segle XVI.

La gran modificació de la fisonomia de la ciutat i del Barri de la Ribera en particular, vindrà provocada per la Guerra de Successió, a principis del segle XVIII. Acabada la Guerra de Successió, la construcció de la ciutadella durant el primer terç del segle XVIII, eliminarà part dels portals i muralla de terra d'època baix-medieval, però integrarà tota la part del baluard de migdia i la muralla marítima. Tanmateix suposarà una modificació del traçat del Rec comtal, realitzant-se diferents desviacions fins trobar la definitiva que passaria per l'actual carrer del Rec. Paral·lelament es desenvoluparan millores en el traçat d'aquest amb la construcció d'un canal auxiliar.

L'última gran activitat constructiva en aquest sector de la ciutat correspon a les obres d'eixample de Pla de Palau entre 1822 i 1848. El director de les obres Josep Massanés, coronel d'enginyers, realitzarà diferents projectes de construcció d'una nova muralla marítima, en la qual s'integren construccions anteriors com és el cas del baluard del migdia.

D'altra banda, la construcció de la línia ferroviària entre Barcelona les poblacions de Mataró (1848) i Granollers (1854), així com la primigènia estació estan en la gènesi de la transformació urbanística d'aquest sector de la ciutat, que comportà la desaparició de les muralles i la destrucció de la fortalesa de la Ciutadella (1868). Així mateix, amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona de l'any 1929 es va construir l'edifici actual de l'estació de França, element monumental que presideix actualment l'entorn d'aquesta part del barri.

3.2. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

En els darrers anys han estat nombrosos els controls i excavacions que han aportat dades al conjunt del coneixement arqueològic d'aquest sector del barri de la Ribera. Entre aquestes, per la seva proximitat, cal fer referència als resultats obtinguts en la intervenció realitzada l'any 2003, a l'aparcament de l'estació de Franca, realitzada sota la direcció tècnica de Laura Suau (Àtics, S.L.)

Igualment es sondejà Pla de palau i l'avinguda del carrer del Marqués d'Argentera, documentant-se part de la trama urbana del destruït barri de la Ribera entre els anys 1716 al 1718. La intervenció fou efectuada per CODEX i dirigida pels arqueòlegs Conxita Ferrer i Francesc Antequera l'any 2002.

Fig. Vista general dels sectors entre el baluard de migdia i la contraescarpa (Autor: Mikel Soberón 096/06-990 CODEX. Arqueologia i Patrimoni.)

Entre els anys 2006 i 2009 es va realitzar la excavació arqueològica del solar contigu al que ens ocupa, amb la documentació de bona part del baluard de

migdia, la muralla del segle XIX així com part de les estructures associades a aquests elements defensius. La continuació de l'excavació per sota de la cota del nivell de mar va posar al descobert un bon tram del moll de la Santa Creu iniciat l'any 1477, la seqüència estratigràfica marina fins l'època romana i les restes d'una embarcació tinglada del segle XV. La intervenció efectuada per CODEX Arqueologia i Patrimoni fou dirigida per Mikel Soberón.

Posteriorment, es va realitzar un seguit de rases al Pla de Palau a l'alçada de l'escola de Nàutica, on es varen poder documentar restes de la fortificació del portal de mar: parapet, fossat, contramuralla i curs de la derivació del Rec Comtal, així com restes dels camins d'entrada a la ciutat.

També als peus de l'escola de Nàutica es va realitzar una petita intervenció amb dues rases que varen localitzar les restes de la muralla de mar del segle XIX i part del pont que salvava el vall relacionat amb el portal de mar d'aquesta època.

A l'altra banda de l'estació de França, es realitzà una intervenció (antic aparcament de l'estació de França) a càrrec de l'empresa ACTIUM dirigint l'excavació l'arqueòloga Laia Santanach, trobà la muralla del segle XVI, part del fossat, la contramuralla de la ciutadella i part del Rec Comtal.

Altres intervencions que s'han realitzat a l'entorn proper de l'àmbit d'actuació i de gran interès pel que fa al coneixement de l'antic barri de la Ribera són les que s'han portat a terme a l'antic mercat del Born i el seu entorn. Es tracta de les intervencions realitzades l'any 1994 sota la direcció tècnica d'Eulàlia Barrasetas i Josefa Huertas i la de l'any 1998 sota la direcció tècnica de Marta Fàbregas i Josefa Huertas, amb l'objectiu d'avaluar les perspectives del subsòl del mercat. Amb tot, entre les actuacions que s'han realitzat a l'entorn més proper cal fer especial menció, tant pel seu abast com per la seva entitat, la intervenció de l'any 1991 a la plaça Comercial, sota la direcció tècnica de R. Farré i D. Serra i la intervenció de l'antic mercat del Born dels anys 2001-2002,

sota la direcció tècnica de Pere Lluís Artigues i Antoni Fernández (CODEX), que van deixar a la vista 8000 m² de l'antic barri, les restes de les quals es troben en aquest instant en procés de museïtzació i que ha comportat noves intervencions, les quals han estat dirigides per l'arqueòleg Antoni Fernández, CODEX, entre els anys 2005 i 2007. També cal tenir present les intervencions efectuades al Passeig Picasso l'any 2004 per l'arqueòloga Gemma Caballé i l'arqueòleg Pol Castejón per a l'empresa Arqueociència (Miró, 2005) i les dels anys 2006 i 2007, dirigides per Gemma Caballé per a l'empresa Arqueocat amb la que es completaria encara més el coneixement de la trama de l'antic barri de la Ribera (Pujades. 2008).

No podem oblidar tampoc, d'una banda, la intervenció al parc de la ciutadella, on aparegué l'antic portal de Sant Daniel i un fragment del Baluard del Rei (Gea, 2008), i, de l'altra banda, l'excavació al Passeig de Circumval·lació 1b, on es documentaren restes del baluard de la Reina i el seu fossat amb la contraescarpa, pertanyents a la ciutadella borbònica (Pujades, 2008), totes dues dirigides per Miquel Gea de l'empresa Actium.

4. METODOLOGIA

La intervenció arqueològica duta a terme a la via pública del núm. 1x del carrer del Doctor Aiguader consistí en el control del rebaix, fet amb mitjans mecànics, d'una rasa de 9 x 5 x 4 m. Aquesta primera fase de la intervenció es va completar amb l'excavació manual d'un petit testimoni deixat pel rebaix general amb màquina a l'angle SE de l'àrea intervinguda, que contenia els contextos estratigràfics associats a un mur (UE 115) localitzat al perfil NE d'aquesta rasa necessària per a la construcció de la nova estació transformadora.

Procés d'excavació 017/11-001

Vista general de la intervenció 017/11-020

La proximitat al Baluard de Migdia plantejà com a objectiu principal trobar elements relacionats amb el sistema defensiu desenvolupat al voltant d'aquesta construcció militar, des de la seva realització en 1527 fins al segle XIX.

Un cop documentades les estructures aparegudes es va procedir al seu rebliment indefinit, per això es van protegir amb geotèxtil i es van cobrir amb una capa terra.

El mètode arqueològic utilitzat en aquesta excavació arqueològica és el de Harris-Carandini. Aquest mètode de registre estratigràfic s'ha fonamentat en l'ús de Fitxes d'Unitats Estratigràfiques (a partir d'ara UE) de tradició anglosaxona. En aquestes es defineixen, bàsicament, el tipus d'unitat, i la seva descripció i interpretació, i, molt important, s'estableixen les relacions físiques amb les altres unitats individualitzades per obtenir una seqüència d'anterioritat i posterioritat fonamentals per entendre el procés formatiu de l'estratigrafia.

Aquest mètode d'individualització d'unitats arqueològiques es completa amb la realització, d'una banda, de plantes parcials acotades de tots els nivells físics extrets i, de l'altra banda, de la documentació fotogràfica digital pertinent. La documentació gràfica es complementa amb la realització d'una secció final del sondeig (amb cotes absolutes en metres sobre el nivell del mar –m.s.n.m.-). També es realitzà l'aixecament topogràfic amb estació total que ha permès incloure la totalitat de les restes documentades, durant aquesta campanya, dins de la trama urbana actual i antiga. La numeració d'aquestes UE s'ha establert considerant la rasa com a sondeig 100, per tant, les UE s'enumeren a partir del 101.

A la intervenció se li ha donat el codi **017/11**. Tot el material extret en aquesta intervenció fou marcat amb aquestes sigles i la UE a la qual correspon. Igualment les fotografies digitals portaren el mateix codi que la ceràmica i el número identificador d'inventari.

Finalment, les directrius que es van seguir en aquesta intervenció han estat donades pel Museu d'Història de Barcelona

5. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS

El seguiment arqueològic de la realització de la rasa necessària per al soterrament d'una nova ET, va donar com a resultat principal la troballa d'un mur de carreus (UE 115), justament al perfil oriental de la mateixa. Això vol dir, que aquesta estructura no fou afectada per les tasques de soterrament de la nova ET. El fet de trobar aquesta estructura al perfil, va fer que només s'excavés a mà un petit testimoni associat al parament occidental de l'estructura de carreus, per poder datar-la.

Vista des del SO del testimoni associat al mur UE 115 (017/11-002b)

La descripció de la seqüència estratigràfica de l'excavació a mà del testimoni es realitza de més antic a més modern.

La base de l'estratigrafia la forma un nivell de sorra de platja (UE 114), solta de color grisenc, relacionada amb la dinàmica litoral. No es va poder confirmar si aquest nivell és anterior a les primeres ocupacions d'aquest indret de la costa

ja que no es va excavar. La primera evidència d'ocupació documentada fou un nivell de farciment format per abocaments de cendres, carbons i ceràmica (UE 113) que anivellaven l'estrat anterior i que es va datar a partir del segle XVII, per una moneda de bronze, en concret un ardit¹.

Nivell UE 113 (017/11-019)

Per sobre d'aquest estrat de rebliment, es va dipositar un nivell de colgament format de llims grisos, producte possiblement de la dinàmica costanera (UE 112). Aquest fou regularitzat mitjançant una capa de morter de calç i sorra de color blanquinós, corresponent a un paviment, el context arquitectònic i funcional del qual no es va poder determinar, probablement formava part d'algun camí de sortida de la ciutat.

---

¹ Aquesta datació es va corroborar principalment per la presència de fragments de ceràmica blanca i blava catalana del tipus d'orles diverses, (primera meitat del segle XVII). El problema és que en aquest nivell es va recuperar un fragment de ceràmica d'Alcora de la sèrie de *los cacharros* (c. 1770). Possiblement sigui una intrusió ja que el mur que es construirà més en davant (UE 115) es va documentar en la planimetria històrica a partir de 1720.

Paviment UE 111 (017/11-017)

Aquest paviment fou amortitzat per una capa de llims grisos, molt compactes i amb carbons (UE 110), dipositats possiblement per processos naturals.

Per sobre d'aquest es va documentar un nivell de terra argilosa sorrenca, compacta, de color marró vermellós, compost d'alguns fragments de morter de calç i pedres (UE 109). Aquest estrat, el qual possiblement regularitzava aquest sector davant la porta del Mar molt influenciat per la dinàmica litoral, fou cobert per un nou nivell de llims grisos, molt compactes i amb carbons (UE 108), format probablement per processos naturals de sedimentació

UE 116 (017/11-012)

Tota aquesta seqüència estratigràfica de moments d'ocupació i amortitzacions naturals, a causa de la proximitat a la línia de costa, fou tallada per la rasa constructiva (UE 118) d'un fonament fet en morter de calç i sorra de color blanquinós amb encofrat perdut (UE 116), compost de maons, pedres irregulars i fragments d'estructures reaprofitades fetes amb maons lligats amb morter de calç. Damunt aquesta estructura es recolza un mur fet de filades regulars de carreus desbastats, el parament del qual fou construït en talús (**UE 115**). D'aquesta estructura només s'ha pogut documentar un tram de 1,45 m, amb una alçada màxima de 0,8 m i una amplada de més d'un metre, corresponent a tres filades de carreus de mides gairebé similars (0,4 x 0,23 m; 0,4 x 0,25 m; 0,35 x 0,23 m). Aquest mur, que es construeix paral·lel al costat occidental de la contraescarpa i del camí cobert del Baluard de Migdia, es podria interpretar, a mode d'hipòtesi, d'una banda, com un mur de contenció o delimitació del glacis amb la finalitat de no dificultar el trànsit cap a la porta del Mar, ja que si en aquest punt el glacis tingués l'extensió que té al costat meridional impediria

l'accés a l'entrada a la ciutat, i de l'altra banda com a un reforç d'aquest lateral, el més proper a la línia de costa, que impediria que l'aigua del mar entrés en el fossat d'aquest baluard. El moment constructiu d'aquesta estructura es podria establir a partir de 1720, segons la planimetria històrica consultada, moment que coincidiria amb la construcció de la Ciutadella i el reforçament de tot aquest sector meridional de la muralla de la ciutat, construïda en el segle XVI. Aquest reforçament consistiria en la construcció de la contraescarpa del fossat i el glacis que complementa aquest sistema de fortificació.

Mur UE 115 i fonament UE 116 (017/11-026)

Mur UE 115 i fonament UE 116 (017/11-028)

Damunt el fonament UE 116, que sobresurt 20 cm de la línia del mur UE 115, es va dipositar una capa de morter de calç, UE 107, que es va interpretar com el nivell de treball de construcció del mur anterior. Aquesta capa fou amortitzada per un nivell de llims i sorra de color grisenc, UE 106, dipositat probablement per processos naturals. Damunt aquest nivell es va dipositar un estrat de terra sorrenca argilosa, compacta, de color marró vermellós, compost de nòduls d'argila vermella, alguna pedra, ceràmica vidriada esporàdica i morter de calç i sorra, UE 105. Es tracta d'un possible farciment d'anivellament per crear un nivell de circulació exterior al mur UE 115. Possiblement a causa dels mateixos processos que el nivell anterior (UE 106) es va dipositar el nivell de llims i sorra UE 104, que amortitza l'estrat de farciment UE 105. Aquesta capa de formació natural fou amortitzada per un estrat de sorres de gra gruixut, UE 103, corresponent als mateixos processos de dinàmica litoral que els

anteriors però més intensos. El següent nivell, UE 102², està format pels mateixos components que el nivell 104, llims i sorres, mentre que l'estrat superior de la seqüència, UE 101, s'assembla més al del UE 103, però amb graves.

Nivell de farciment UE 105
(017/11-008)

Nivell de colgament UE 102
(017/11-003)

Aquest últim fou tallat, juntament amb el mur UE 115, per la rasa constructiva, UE 119, de l'estructura UE 117. Es tracta del fonament, fet amb morter de calç de color grisenc compost de pedres irregulars de color gris fosc i maons, d'una estructura desapareguda, possiblement pertanyent a l'estació de ferrocarrils que es va construir en aquest indret a partir del segon quart del segle XX.

---

² Compost de ceràmica blanca i blava catalana del tipus d'orles diverses datada a la primera meitat del segle XVII.

Estructura contemporània UE 117 (017/11-035)

D'aquesta estació es va documentar, a la resta de la rasa constructiva de la nova ET dues estructures, d'una banda, al costat septentrional, els fonaments (UE 120), fets en formigó amb encofrat, d'una de les vies, i de l'altra banda, al costat meridional, el fonament de la tanca sud d'aquesta estació, realitzat amb la mateixa tècnica (UE 121).

Fonament UE 120 (017/11-002)

Estructura UE 121 (017/11-039)

6. CONCLUSIONS

Una vegada descrits els treballs de camp i les restes arqueològiques aparegudes en aquesta intervenció, es proposa, juntament amb les dades històriques i arqueològiques dels voltants, una evolució històric arqueològica d'aquest punt concret de la ciutat³.

Segle IX-XV

Durant aquest llarg període de temps que va des del segle IX al XV, aquest indret, on es va realitzar aquesta intervenció, formava part d'una **llacuna costanera**, que estava delimitada per una barra litoral, denominada Tascha, formació natural, situada a uns 150-200 m de la platja (Soberón 2012, p. 56-57), que fou formada per la combinació de processos de dinàmica litoral i els sediments aportats pel riu Besòs. Aquesta afirmació, vindria contrastada arqueològicament per la troballa, uns metres més al nord, en un lloc més proper a la línia de costa, d'un derelict, Barceloneta 1, vaixell castellà, probablement una nau/coca o barxa, d'inicis del segle XV, construït en alguna de les drassanes del País Basc (Soberón, 2010b, p. 152-153).

En 1477 es va construir una nova escullera, denominada de la Santa Creu, que substituïa una anterior de 1439, la qual tenia com a finalitat principal facilitar l'entrada de vaixells de més calat al port de Barcelona i garantir unes condicions d'estabilitat i seguretat per a la càrrega i descàrrega d'aquests (Soberón, 2010b, p. 158). Aquesta construcció, que partia de la Torre Nova (Soberón, 2010b, p. 155), pertanyent a la muralla del segle XIV, va tenir dos efectes, d'una banda, va augmentar els processos erosius cap a la zona pròxima a Montjuïc, fent desaparèixer la barra litoral, i de l'altra banda, va fer que el procés de sedimentació de sorres en aquest lloc objecte d'aquest estudi s'activés de manera important.

Escullera de la Santa Creu (Foto M. Soberón
096/06-1144 CODEX)

Segle XVI

Fruit d'aquest procés de colgament és la creació, davant la Torre Nova i la muralla del segle XIV, d'una esplanada on es va construir, a partir de 1527 (Soberón, 2009) el baluard de Migdia, la muralla, que tancava i reforçava tot aquest sector costaner de la ciutat (emmurallat parcialment a partir del segle XIV), i el Portal del Mar. Aquest baluard, substituiria funcionalment a la Torre Nova, que se situava a pocs metres al NO d'aquesta nova construcció militar.

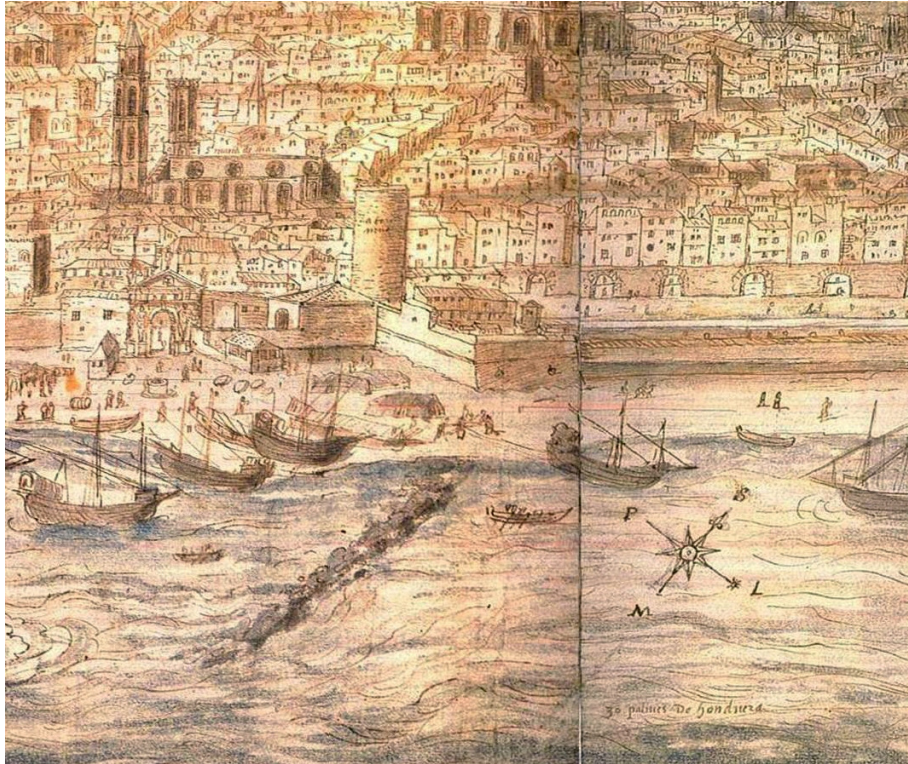
---

³ Agrair les aportacions històriques fonamentals per a la realització d'aquest apartat a Mikel Soberón.

Vistes del baluard de Migdia de Wyngaerde, 1563,

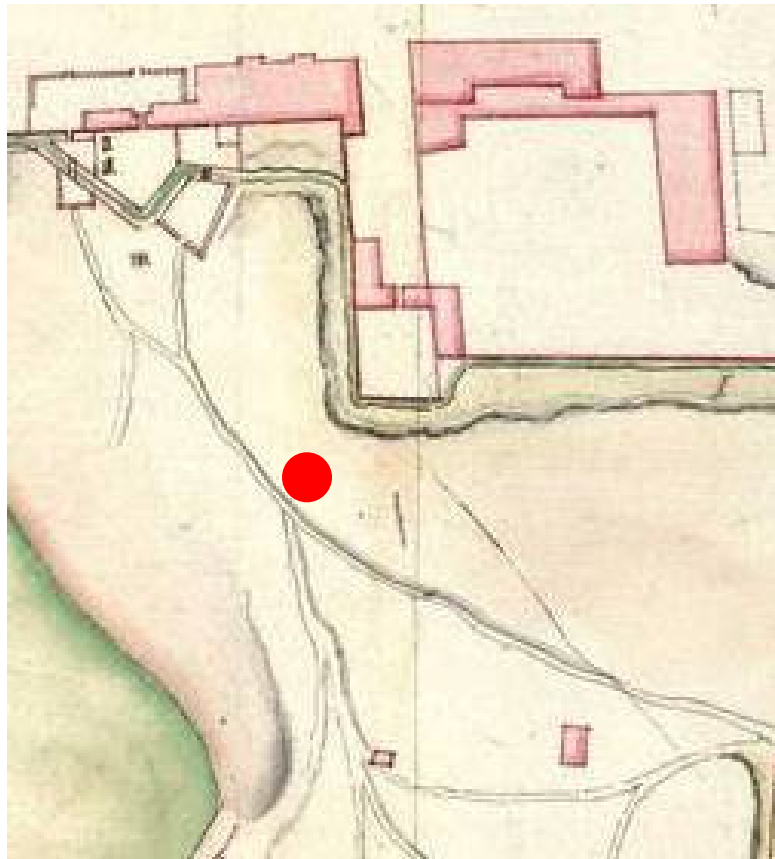
Veient les vistes de Barcelona de 1563, publicades per Wyngaerde, es pot inferir tres coses, en primer lloc, la barra litoral, la Tascha, ha desaparegut, en segon lloc, encara es conserva visible l'escullera del segle anterior i, per últim, la línia de costa estaria molt propera al propi baluard, per tant, considerem que el lloc on es va realitzar aquesta intervenció, encara a mitjans del segle XVI, formava part possiblement del mar obert, que no pas de la llacuna, ja que aquesta va deixar d'existir.

Vistes del baluard de Migdia de Wyngaerde, 1563, on es pot apreciar en primer terme l'escullera de 1477

Segle XVII-XVIII

A la planimetria històrica d'inicis del segle XVIII, es pot apreciar clarament que aquest indret objecte d'estudi, ja estava totalment cobert de sorres, i per tant ja formava part de la terra ferma. Des del punt de vista de l'evolució arquitectònica d'aquest punt de la ciutat, els canvis que es van produir al llarg del segle XVII, es produïren fonamentalment al baluard de Migdia. Aquests canvis es materialitzen en la construcció d'un fossat i la realització, dins d'aquest d'una derivació del Rec Comtal.

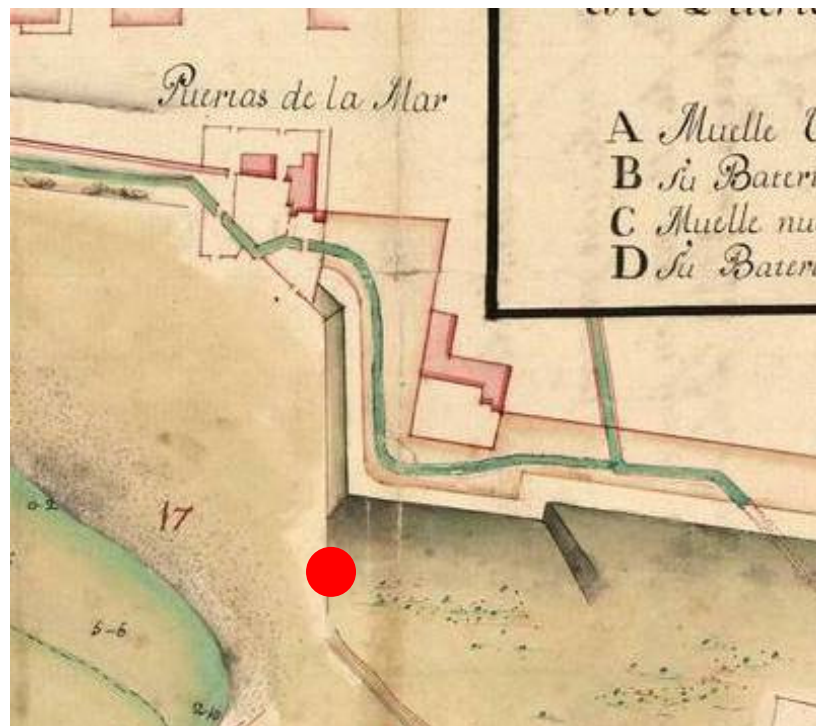

Plànol de Barcelona de 1716 (MPD⁴, 20, 043) amb la situació aproximada de la intervenció.

Cap als anys 20 del segle XVIII, coincidint amb la construcció de la Ciutadella, tot aquest sector de la ciutat es reforça amb la construcció de la contraescarpa del fossat (Soberón, 2009) i es construeix el glacis amb el camí cobert. Al lateral SO del baluard de Migdia, aquest glacis apareix limitat per un mur, actuació lògica ja que si hagués tingut tota la seva extensió, hauria deixat sense sortida el portal del Mar. Sobreposant el plànol de 1772 amb les restes trobades en aquesta intervenció (plànol 5), es podria interpretar el mur UE 115 com aquest límit del glacis, que es perllonga fins a la fi del límit exterior del glacis del costat meridional de la muralla.

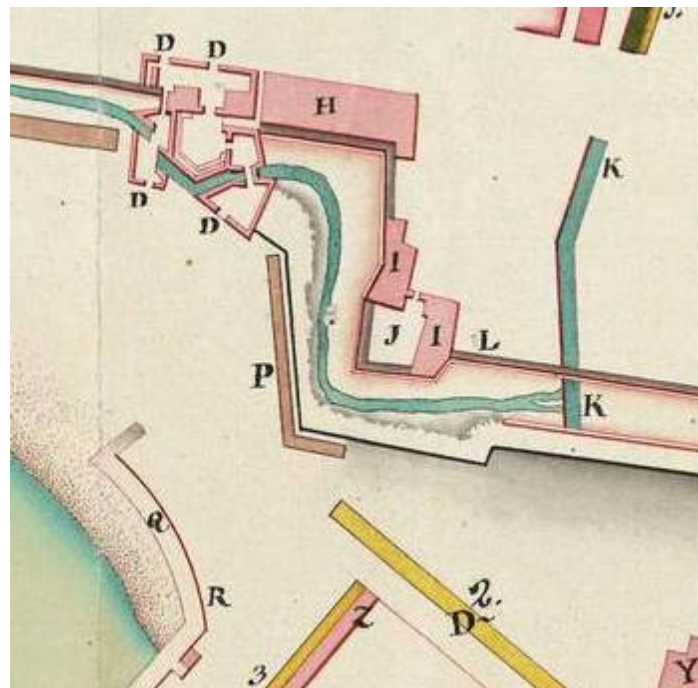
⁴ Signatura del Archivo General de Simancas, Mapas Planos y Dibujos (MPD).

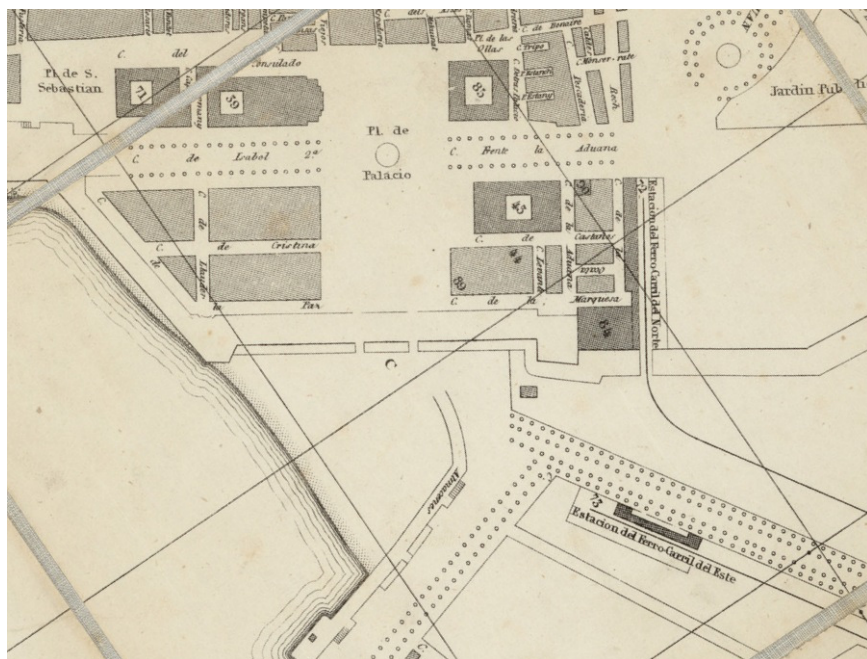
Plànol del port de Barcelona de 1721 (MPD, 02, 045)

Segle XIX

Aquesta situació canviaria a inicis del segle XIX (1801) moment en què el glacis desapareix i aquest mur (UE 115) serviria de límit a les barraques del azeite (MPD 29, 057).

La darrera gran fase de fortificació d'aquesta àrea està representada per la Muralla de Mar iniciada l'any 1822 segons projecte del coronel d'enginyers Josep Massanés. Aquesta nova intervenció vindria motivada per l'eixample del Pla de Palau que hauria suposat l'enderroc parcial de les muralles. La condició de plaça forta de la ciutat, obligava a aquesta a tornar a emmurallar l'espai resultant. D'aquesta manera, amb alguna interrupció, les obres finalitzaran al 1848 (Soberón, 2009).

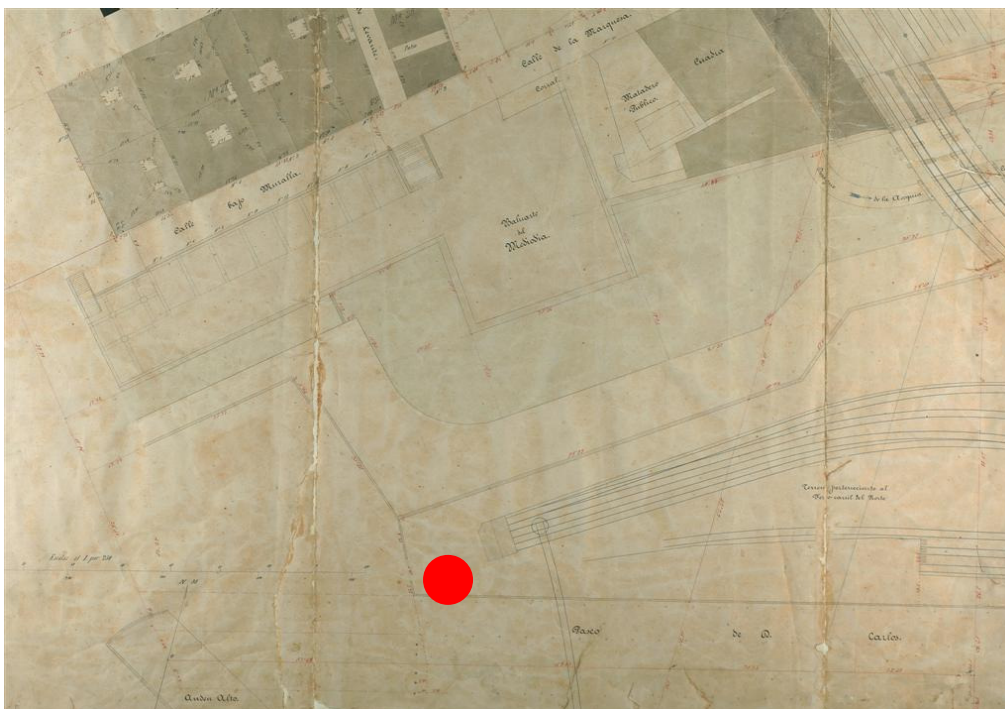

Plànol de Barcelona de 1858 (RM⁵ 49231)

En aquest plànol de 1858 s'aprecia la muralla de 1822 i un element nou que marcarà urbanísticament tot aquest sector de la ciutat, el ferrocarril, amb l'estació de França, denominada a l'inici com a Estació del Nord o de Granollers.

---

⁵ Registre de Mapes de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Plànol topogràfic de Barcelona de 1862 fet per Garriga i Roca, M. (Fons 33 de la secció de Documentació Personal, de l'Arxiu Medieval i Modern de l'AHCB)

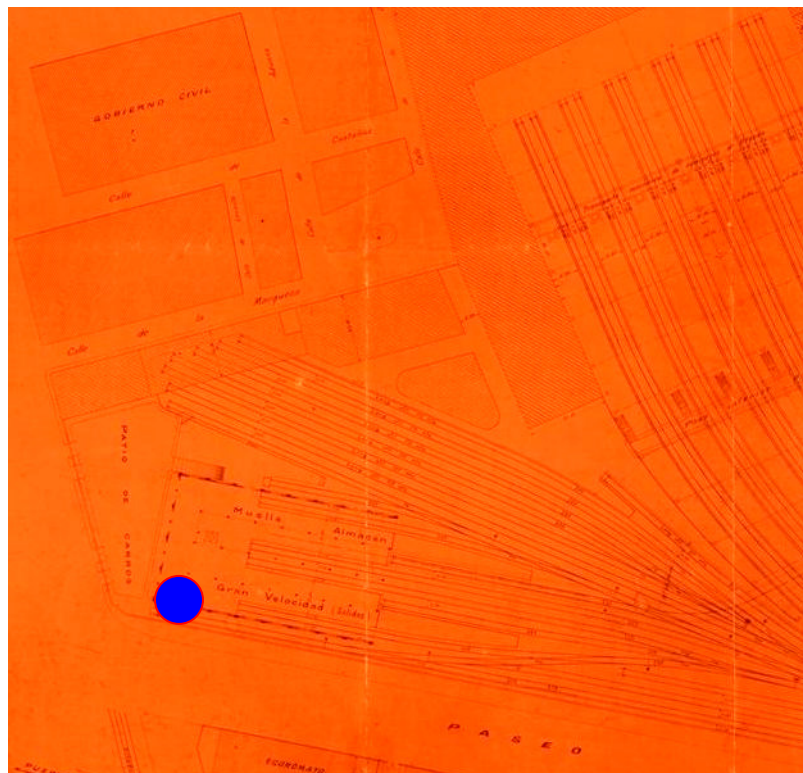
En aquest plànol de 1862 es pot veure, d'una banda, que les muralles de 1822 encara no es van destruir, i de l'altra banda, a l'indret de la intervenció ja hi ha construïts uns ramals de les vies que van a l'estació de França i que es dirigien cap al port.

Una vegada foren destruïdes les muralles, a partir de 1864, es va construir en aquest solar el *Depósito Comercial*, edifici d'emmagatzematge de mercaderies estrangeres i colonials lliures de pagar drets d'importació, per tant, és el lloc on es podien emmagatzemar les mercaderies que arribaven al port i que posteriorment es reexportaven (Ayxelà 1897, p 519).

Façana del *Depósito Comercial* (Font: Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu del Port de Barcelona)

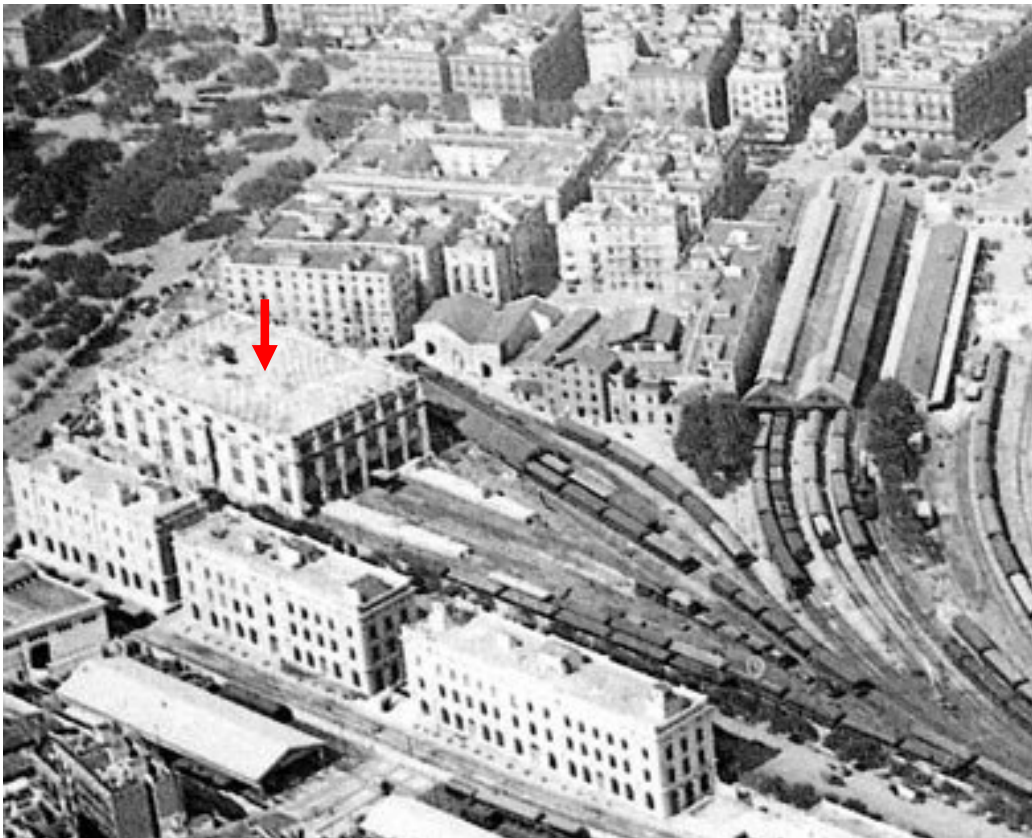
Segle XX

Projecte de reforma de l'estació Barcelona-Término (1922)
(RM 161496)

En aquest segle el lloc on està situada la intervenció continua essent part del complex ferroviari format per l'estació de França i aquest ramal que arriba cap al port. En 1922, la companyia MZA (Madrid, Zaragoza, Alicante) realitza un projecte de reforma de l'estació Barcelona-Término (estació de França) que perpetuarà definitivament aquest lloc com a estació de ferrocarrils. És possible que a aquesta fase es pugui adscriure l'estructura UE 117.

7. **BIBLIOGRAFIA.**

- A.A.V.V. (1991): *Història de Barcelona*. Vol. II, Enciclopèdia Catalana.
- AYXELÀ JUVE, J. (1897): “Depósito comercial del puerto de Barcelona”, *Revista de Obras Públicas*, 44, Tom I, núm. 1129, Madrid. pp 519-524.
- BANKS, P.H. (1991): “L’estructura urbana de Barcelona, 714-1300”. *Història de Barcelona. La formació de la Barcelona medieval*, vol. 2, pàg. 25-71 (1991).
- CARRERAS CANDI, F. (1908-18): *Geografia general de Catalunya*. Barcelona.
- CORTADA COLOMER, LL. (1998): *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliorcètics a la Catalunya preindustrial*. Vol. I, Institut d’Estudis Catalans, Barcelona
- CUBELLES, A. PUIG, F. (2004): “Les fortificacions de Barcelona” dins de *Abajo las Murallas!!!. 150 any de l’enderroc de les muralles de Barcelona*. Catàleg de l’exposició. MHCB, Barcelona.
- DURAN i SANPERE, A. (1975): *Barcelona i la seva historia. La formació d’una gran ciutat*. Vol. I, Barcelona.
- GALERA, M. ROCA, F. TARRAGÓ, S. (1982): *Atles de Barcelona. Segle XVI-XX*. Col·legi oficial d’Arquitectes de Catalunya, Barcelona.
- GARCIA ESPUCHE, A; GUARDIA BASSOLS, M. (1986): *Espai i societat a la Barcelona pre-industrial*. Curs d’Història de Catalunya, 9, Ajuntament de Barcelona, Barcelona

- GEA BULLICH, Miquel (2008) “El portal de Sant Daniel. Darreres troballes arqueològiques al parc de la ciutadella” a *Quaderns d'arqueologia i història de la ciutat de Barcelona. QUARHIS 4*. Barcelona, pp 116-136.

- GRANADOS, J.O. (1990): “La colònia Barcino. Origen i estructura d'una colònia augustea”. *Actes del II Congrés d'Història del Pla de Barcelona*, vol. 2, pàg. 59-95 (1990).

- HARRIS, E.C. (1991): *Principios de estratigrafía arqueológica*. Barcelona.

- HERNÁNDEZ CARDONA, F. X. (2003): *Història militar de Catalunya. Vol. III: La defensa de la terra*. Barcelona.

- HUERTAS, J. i RODRÍGUEZ, M. (2000): “Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques”, a *Ier Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya*.

- PERELLÓ FERRER, A. M. (1996): *L'arquitectura civil del segle XVII a Barcelona*. Barcelona

- PÍ I ARIMÓN, A. (1854): *Barcelona antigua y moderna, ó Descripcion é historia de esta ciudad desde su fundacion hasta nuestros dias*, 1. Impr. y Libr. Politécnica de Tomás Gorchs, Barcelona.

- PUJADES I CAVALLERIA, Josep. (2008). “Balanz anual de l'activitat arqueològica de la ciutat (2007). A *Quaderns d'arqueologia i història de la ciutat de Barcelona. QUARHIS 4*. Barcelona, p. 186.

- SOBERÓN, M. (2009): *Memòria de la intervenció arqueològica a la plaça de Pau Vila, 12-13b/ Carrer el Dr. Aiguader, 1-27/ Carrer de la Marquesa, 2-6*. Barcelona. Arxiu del Museu d'Història de Barcelona. Inèdit.

-SOBERÓN, M. (2010a): "Antiga estació de rodalies", *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2008*, Barcelona, pp 51-54.

-SOBERÓN, M. (2010b): "El port baixmedieval de la ciutat de Barcelona: una visió des de l'arqueologia. L'escullera de 1477 i la troballa d'un vaixell tinglat", *QUARHIS 6*, Barcelona, pp 135-163

-SOBERÓN, M. (2012): "*Que en ell stara la maior nau del mon*". Tràfic i evolució del port de Barcelona al segle XV. *QUARHIS 8*, Barcelona.

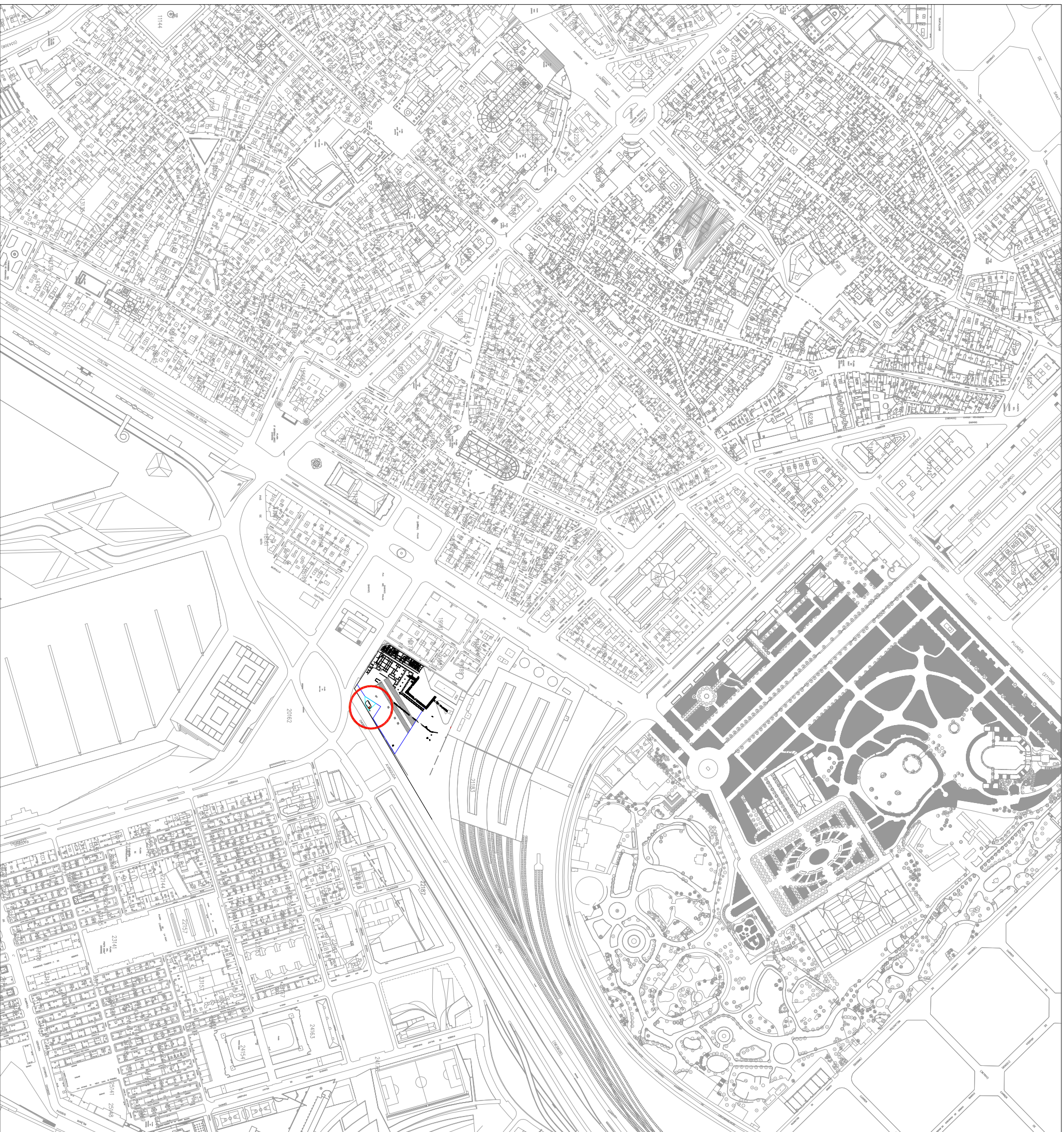
-SOBREQUÉS CALICÓ, J. (1992): *Història de Barcelona. Barcelona dins de la Catalunya moderna*. Barcelona.

-VENTAYOL, A.; PALAU, J. I ROCA, A. (2002): "El contexto Geotérmico de la Ciudad de Barcelona". *Ingeniería del Terreno. Ingeoter*, 1. U.D. Proyectos. E.T.S.I. Minas U.P.M. Madrid.

Annex 1. Planimetria

LLISTAT PLANIMÈTRIC

NÚM.	TÍTOL	ESCALA
1	Situació de la intervenció dins de la trama urbana actual	1/5000
2	Ubicació de les restes dins del parcel·lari actual i en relació als elements històrics dels voltants	1/500
3	Planta general	1/20 1/50
4	Secció AA' i alçat BB'	1/20
5	Situació de la intervenció dins la trama urbana del segle XVIII	S/E

**DOCTOR AIGUADER, 1X
(017/11)
BARCELONA (BARCELONÈS)**

INTERVENCIÓ	Memòria de la intervenció arqueològica al carrer del Doctor Aiguader, 1X (Barcelona, Barcelonès) Codi 017/11, Febrer 2011.
TÍTOL DEL PLÀNOL	Situació de la intervenció dins de la trama urbana actual

Autors:

Rafael Piera, Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:

Jacinto Sánchez Gil de Montes

CARRER LLULL, 57-59
08005 BARCELONA

T: 935531587 F: 935531588
E-mail: ocodexnm@odex.cat

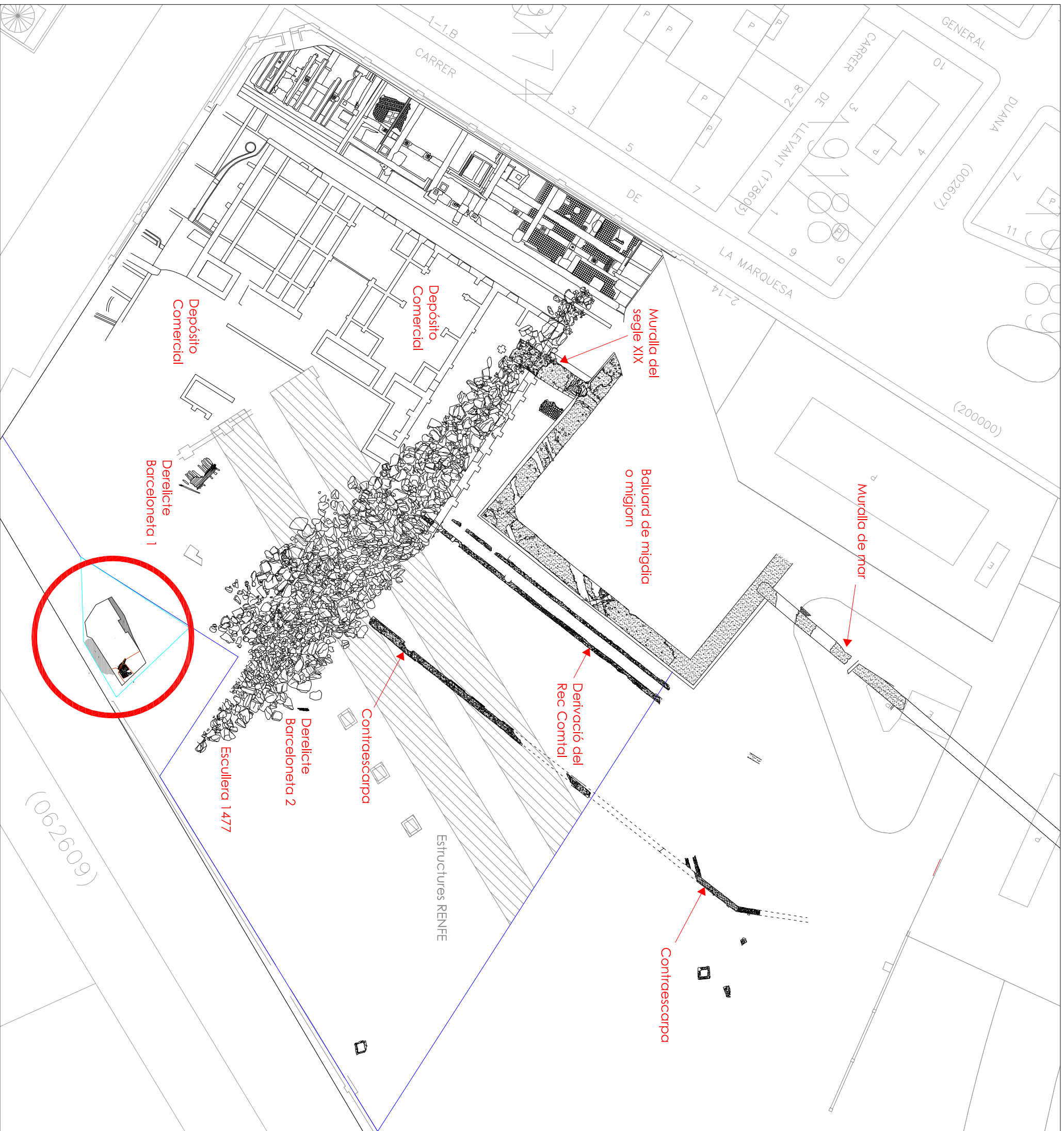

DIN A3

Escala: 1:5000

Data: Novembre 2012

Núm. 1

DOCTOR AIGUADER, 1X
(017/11)
 BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Memòria de la intervenció arqueològica al carrer del Doctor Aiguader, 1X (Barcelona, Barcelonès) (Codi 017/11, Febrer 2011).
TÍTOL DEL PLÀNOL	Ubicació de les restes dins del parcel·lari actual i en relació als elements històrics dels voltants

Autors:	
Rafael Pierra, Jacinto Sánchez	
Direcció arqueològica:	
Jacinto Sánchez Gil de Montes	

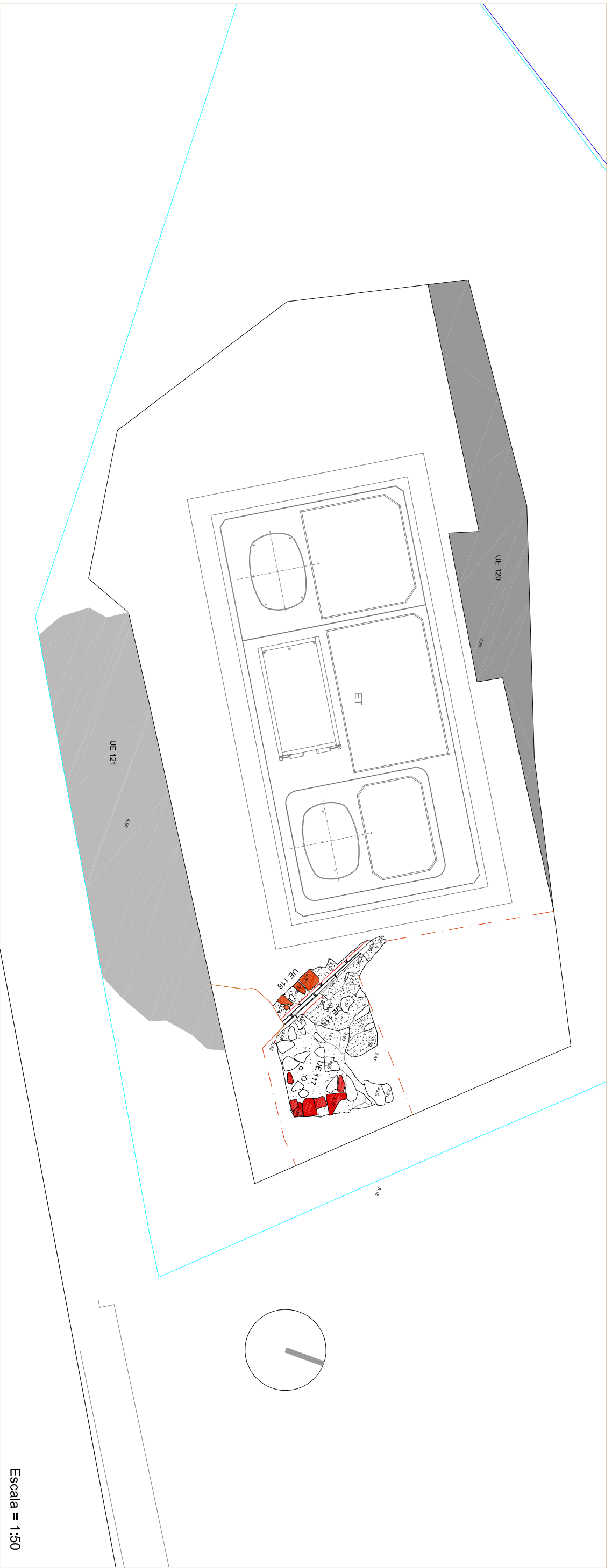
DIN A3	Escala: 1:500	Data: Novembre 2012	Núm. 2
---------------	----------------------	----------------------------	---------------

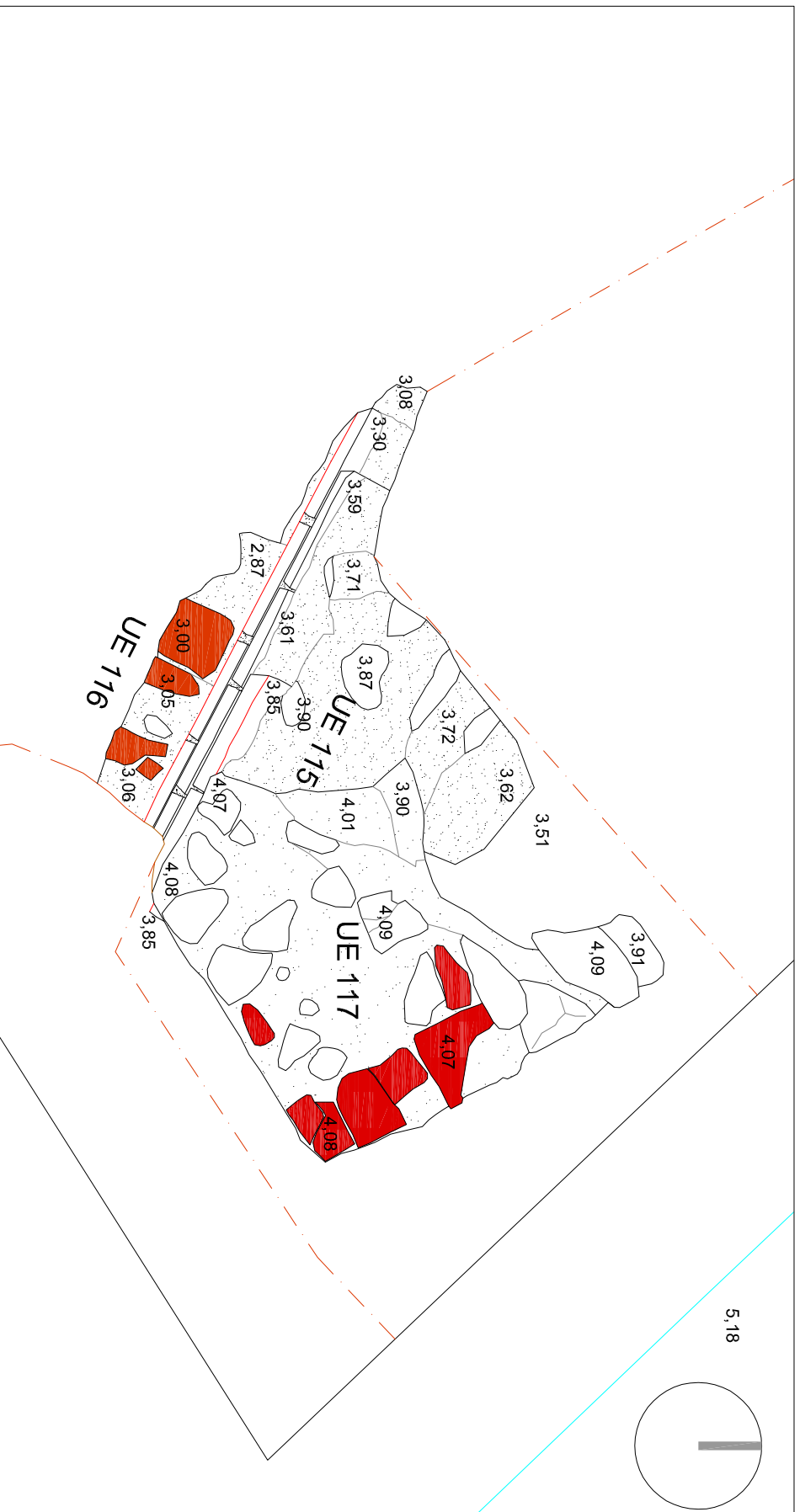
CARRER LLULL 57-59
 08005 BARCELONA
 T: 935531587 F: 935531588
 E-mail: ocodexnm@oodex.cat

Escala = 1:50

DOCTOR AIGUADER, 1X (017/11)
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Memòria de la intervenció arqueològica al carrer del Doctor Aiguader, 1X (Barcelona, Barcelonès) Codi 017/11. Febrer 2011.
TÍTOL DEL PLÀNOL	Planta general.

CARRER LLIBEL, 47-49
 08008 BARCELONA

T. 935531587 F. 935531588
 Email: codex@gcodex.cat

Autors:
 Rafael Piera, Jacinto Sánchez

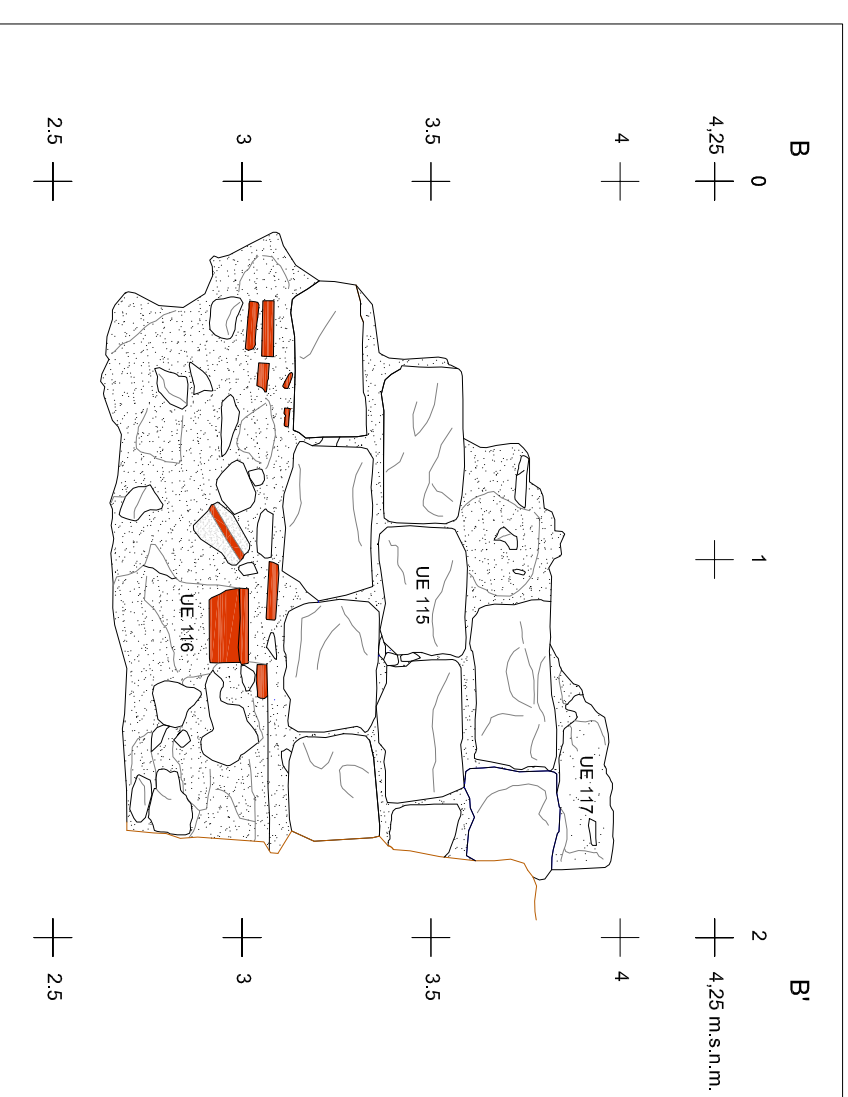
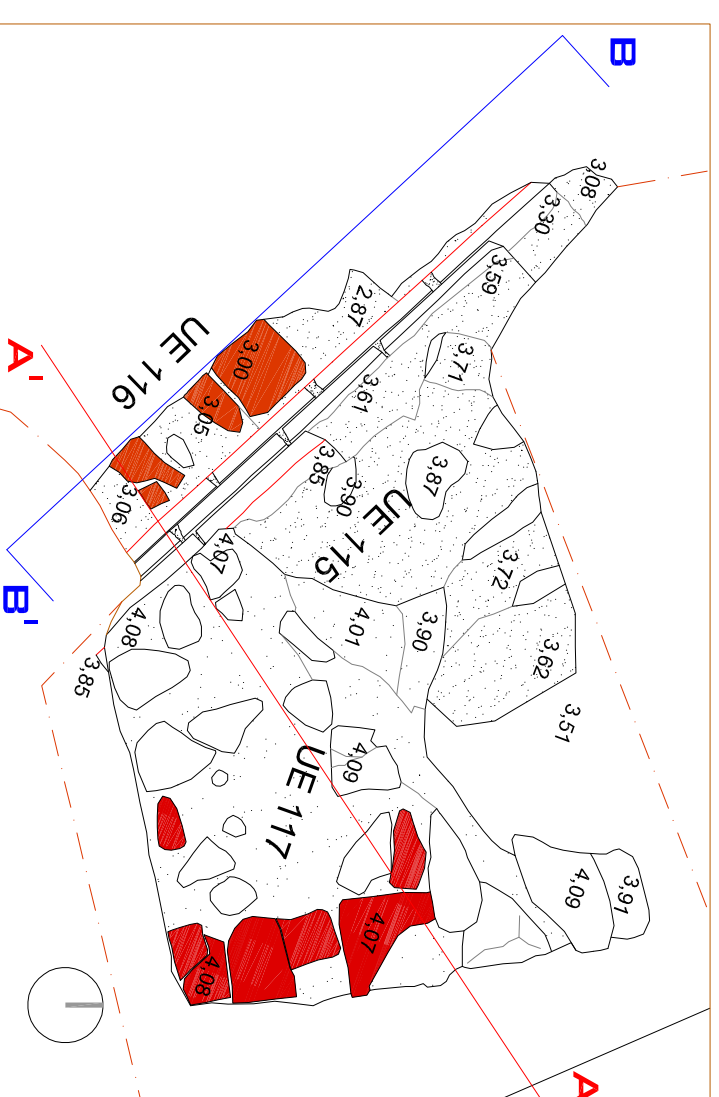
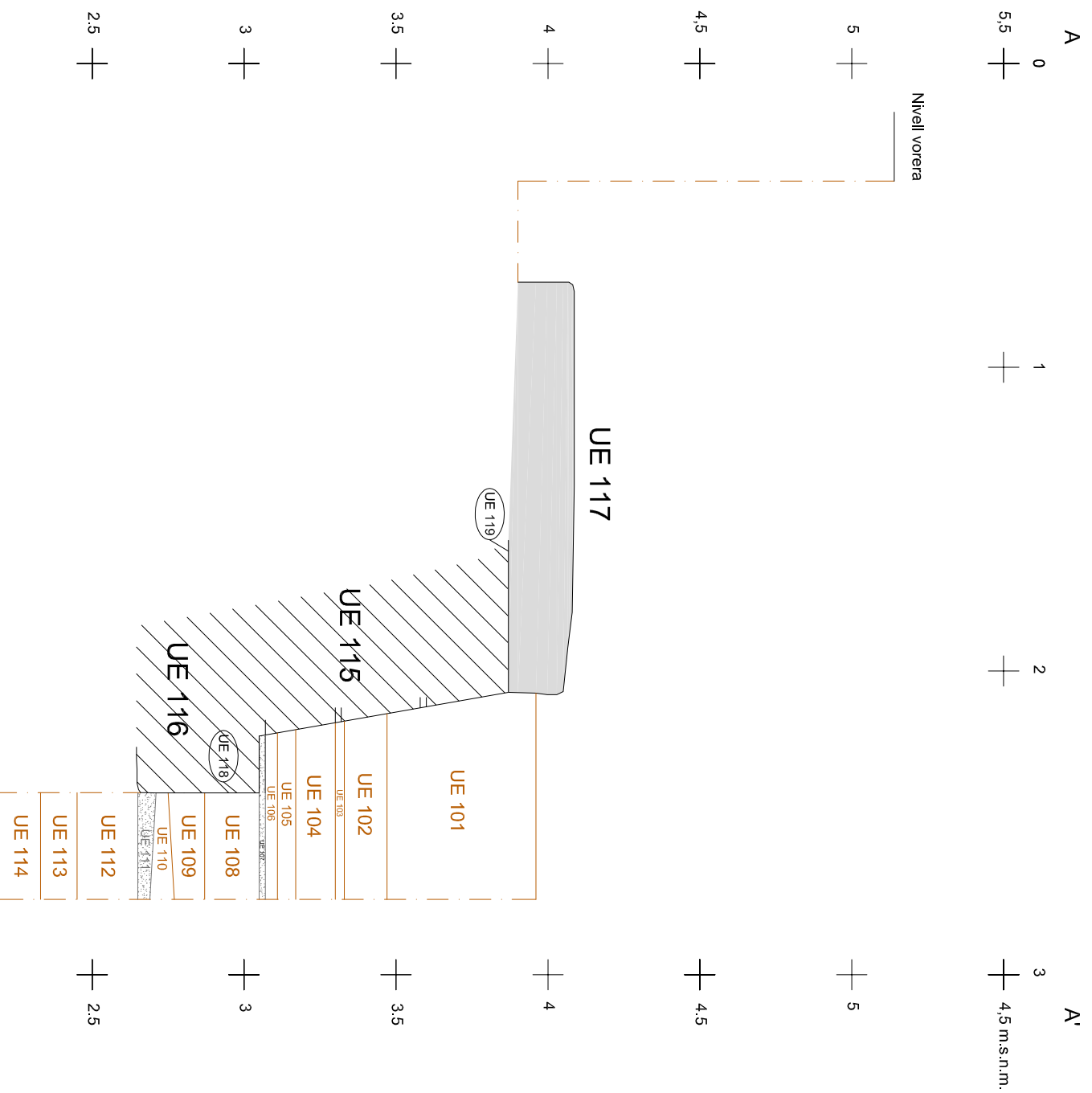
Direcció arqueològica:
 Jacinto Sánchez Gil de Montes

DIN A3 Escala: 1:20

Data: Novembre 2012

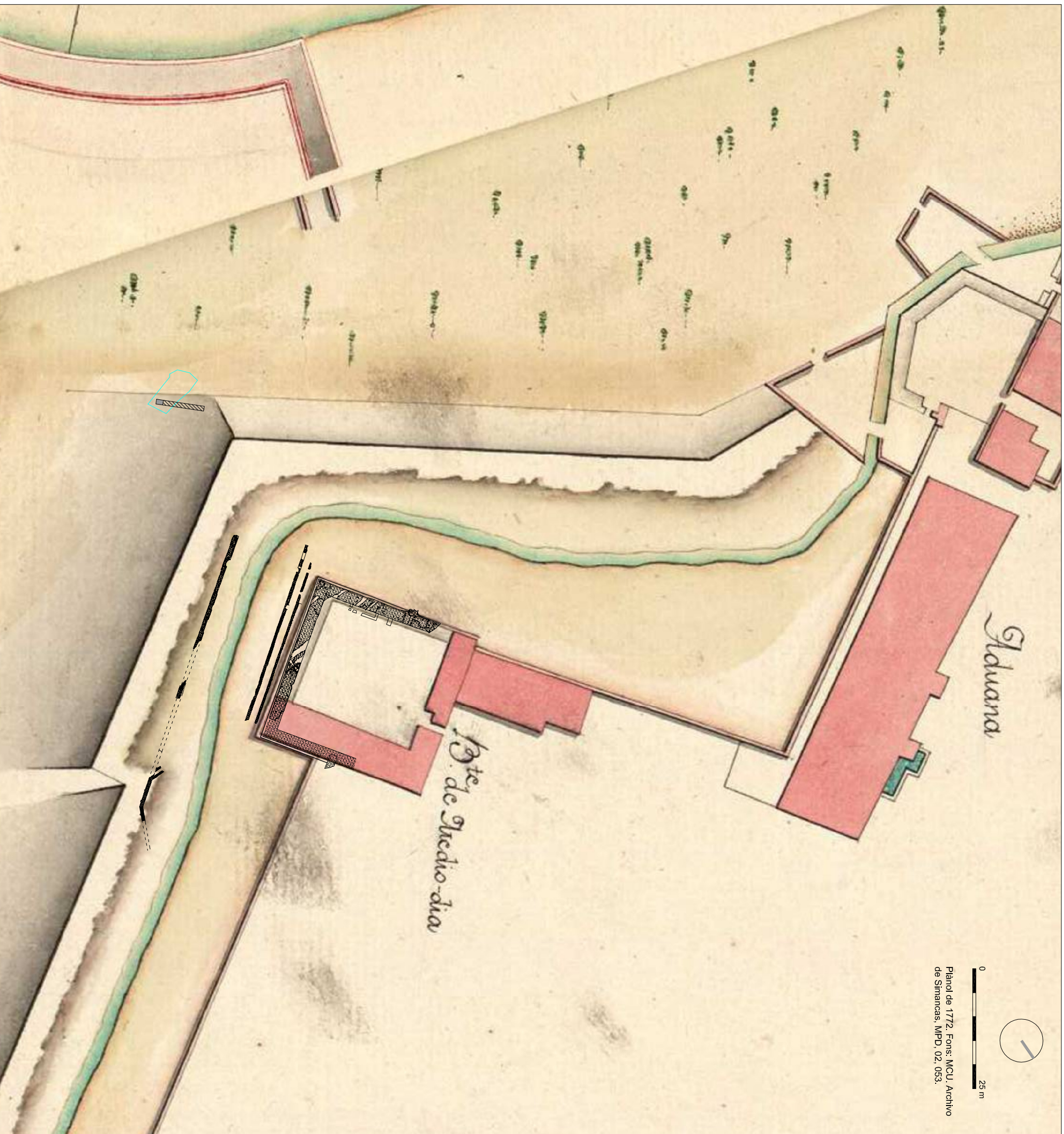
Núm. 3

DOCTOR AIGUADER, 1X (017/11)
BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Memòria de la intervenció arqueològica al carrer del Doctor Aiguader, 1X (Barcelona, Barcelonès) Codi 017/11. Febrer 2011.
TÍTOL DEL PLÀNOL	Secció AA' i alçat BB'

Autors:	Rafael Pieta, Jacinto Sánchez
Direcció arqueològica:	Jacinto Sánchez Gil de Montes

Plànol de 1772. Fons: MCU. Archivo de Simancas, MPD, 02, 053.

0 25 m

 Perllongament hipotètic del mur UE 115

 Mur UE 115

DOCTOR AIGUADER, 1X (017/11) BARCELONA (BARCELONÈS)

INTERVENCIÓ	Memòria de la intervenció arqueològica al carrer del Doctor Aiguader, 1X (Barcelona, Barcelonès) Codi 017/11, Febrer 2011.
TÍTOL DEL PLÀNOL	Situació de la intervenció dins de la trama urbana del segle XVIII

Autors:

Rafael Pieta, Jacinto Sánchez

Direcció arqueològica:

Jacinto Sánchez Gil de Montes

OCODEX
ARQUEOLÒGIC I PATRIMONI

CARRER LLULL, 57-59
08005 BARCELONA

T: 935531587 F: 935531588
E-mail: ocodexnm@codex.cat

DIN A3

Escala: S/E

Data: Novembre 2012

Núm. 5

Annex 2. Fitxes d'unitats estratigràfiques

Definició UE		Textura		Composició		Sector		101	
Estrat		Solta		Geològica Sorra grava		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica				003	
		Beix		Artificial				004	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
102				Nivell de sedimentació natural de sorra i graves format a causa de la dinàmica litoral, posterior a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de sorres mesclades amb una proporció baixa de graves, solta, de color beix clar sense material arqueològic. Es va excavar a l'angle SE de la rasa per la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							
115									

Definició UE		Textura		Composició		Sector		102	
Estrat		Compacta		Geològica Llims		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica Carbons				003	
		Grisós verd		Artificial ceràmica				005	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
103		101		Nivell de sedimentació natural de llims format amb posterioritat a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de terra llimosa, compacta, de color grisós verdós, compost de partícules de carbó i dos fragments de ceràmica. Té una mica de pendent cap a l'oest. Es va excavar a l'angle SE de la rasa per la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							
115									

Definició UE		Textura		Composició		Sector		103	
Estrat		Solta		Geològica Sorra		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica				006	
		Beix		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
104		102		Nivell de sedimentació natural de sorra format a causa de la dinàmica litoral, posterior a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de sorres estratificades, de gra gruixut, de color beix clar, poc compactes, sense material arqueològic. Es va excavar a l'angle SE de la rasa per la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							
115									

Definició UE		Textura		Composició		Sector		104	
Estrat		Compacta		Geològica Llims		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica				007	
		Gris Fosc		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
105		103		Nivell de sedimentació natural de llims format possiblement a causa de la dinàmica litoral, posterior a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de terra llimosa, compacta, de color grisenc. Es va excavar a l'angle SE de la rasa per la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							
115									

Definició UE		Textura		Composició		Sector		105	
Estrat		Compacta		Geològica Sorra argila		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica				008	
		Marró vermellós		Artificial		ceràmica		009	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
106		104		Nivell de farciment antròpic, possiblement per crear un nivell de circulació exterior al mur UE 115.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de terra sorrenca argilosa, compacta, de color marró vermellós, compost de nòduls d'argila vermellosa, alguna pedra, ceràmica vidriada esporàdica i morter de calç i sorra. Es va excavar a l'angle SE de la rasa per la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							
115									

Definició UE		Textura		Composició		Sector		106	
Estrat		Compacta		Geològica Llims		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica				010	
		Gris		Artificial		pedres			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
107		105		Nivell de sedimentació natural de llims, format possiblement a causa de la dinàmica litoral i posterior a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de llims, compactes, de color grisenc, amb pedres molt esporàdiques. Es va excavar a l'angle SE de la rasa per la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							
115									

Definició UE		Textura		Composició		Sector		107	
Estrat		Compacta		Geològica		Calç		Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
		Blanc		Artificial				011	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		012	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació				013	
116 108		106		Nivell de treball relacionat amb la construcció del mur UE 115.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Capa de 2 cm de gruix de morter de calç i sorra de color blanquinós, que es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		108	
Estrat		Compacta		Geològica		Llims		Zona	
		Color		Orgànica		Carbons		Foto. Plan.	
		Gris		Artificial				013	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
109		107		Nivell de sedimentació natural de llims, format possiblement a causa de la dinàmica litoral, anterior a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de terra llimosa, compacta, de color grisenc, compost de partícules esporàdiques de carbons, el qual es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		109	
Estrat		Compacta		Geològica		Argila sorra		Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
		Marró vermellós		Artificial		morter, pedres		014	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		015	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
110		108		Nivell de farciment antròpic, dipositat possiblement per crear un nivell de circulació anterior a la construcció del mur UE 115.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de terra argilosa sorrenca, compacta, de color marró vermellós, compost d'alguna pedra i fragments de morter de calç, Es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		110	
Estrat		Compacta		Geològica		Llims		Zona	
		Color		Orgànica		Carbons		Foto. Plan.	
		Gris		Artificial				016	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
111		109		Nivell de sedimentació natural de llims, format possiblement a causa de la dinàmica litoral, anterior a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de terra llimosa, compacta, de color grisenc, compost de partícules esporàdiques de carbons, el qual es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
		118		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		111	
Estructura				Geològica				Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
				Artificial				017	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		018	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
112		110		Possible paviment d'un dels camins que surtien de la ciutat pel portal del mar abans la construcció del mur UE 115.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Capa de morter de calç i sorra de color blanquinós, molt compacte, el qual es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
		118		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		112	
Estrat		Compacta		Geològica		Llims		Zona	
		Color		Orgànica		Ossos		Foto. Plan.	
		Gris		Artificial				017	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		018	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
113		111		Nivell de sedimentació natural de llims, possiblement format a causa de la dinàmica litoral, anterior a la construcció del mur modern UE 115					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de terra llimosa, compacta, de color grisenc, compost d'ossos. Per damunt d'aquest estrat i formant part d'aquest, es va excavar una primera part, molt més compacta amb més proporció d'argila i d'un color més fosc. Es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Talla a		Tallat per		Afecció		Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐			
		118?		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		113	
Estrat		Compacta		Geològica Sorra argila		Zona		Foto. Plan.	
		Color Marró vermell		Orgànica Carbons				019	
		Artificial ceràmica		Datació		Criteri datació			
Relacions Físiques		Igual a		Interpretació					
Cobreix a		Cobert per		Nivell d'escombreries o abocaments, possiblement dipositat com a base d'un possible nivell de circulació en uns terrenys guanyats al mar.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
Talla a		Tallat per		Nivell de terra sorrenca argilosa, compacta, de color marró vermellós, compost de taques de cendres, carbons i ceràmica. Es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐					
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. <input type="text"/>		Cotes Inf. <input type="text"/>			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		114	
		Solta		Geològica Sorra		Zona		Foto. Plan.	
		Color Beix		Orgànica					
		Artificial		Datació		Criteri datació			
Relacions Físiques		Igual a		Interpretació					
Cobreix a		Cobert per		Nivell de sedimentació natural de sorra format a causa de la dinàmica litoral (playa) anterior a la urbanització d'aquest sector de la ciutat.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
Talla a		Tallat per		Nivell de sorra, poc compacta, de color beix clar. Es va documentar a l'angle SE de la rasa de la ET.					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐					
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. <input type="text"/>		Cotes Inf. <input type="text"/>			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		115	
Estructura				Geològica		Zona		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica				011	
		Artificial		Datació		Criteri datació		012	
Relacions Físiques		Igual a		Interpretació				020	
Cobreix a		Cobert per		Mur de reforç del costat oriental de la contraescarpa del Baluard de Migdia, que impediria que l'aigua del mar entrés en el fossat d'aquest baluard. El moment constructiu d'aquesta estructura es podria establir a partir				021	
Farceix a		Farcit per		Observacions				022	
Talla a		Tallat per		Estructura feta de filades regulars de carreus lligats amb morter de calç i sorra, el parament de la qual fou construït en talús. D'aquesta estructura només s'ha pogut documentar un tram de 1,45 m, amb una alçada màxima de 0,8 m, corresponent a tres filades de carreus de mides variables (0,4 x 0,23 m; 0,4 x 0,25 m;				023	
Es recolza en		Se li recolza		Afecció Si ☐ No ☐ % ☐ Tipus ☐				024	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. <input type="text"/>		Cotes Inf. <input type="text"/>		025	
116		101 102 103 104 105 106						026	
								027	
								028	
								035	
								002	
								002	

Definició UE		Textura	Composició		Sector	116	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	019	
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>	021	
Relacions Físiques		Igual a		Datació	<input type="text"/>	022	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació	<input type="text"/>	023	
Farceix a		Farcit per		Fonament del mur UE 115			024
118				Observacions			025
Talla a		Tallat per		Estructura feta amb encofrat perdut amb morter de calç i sorra de color blanquinós compost de maons, pedres, i fragments reaprofitats d'estructures de maons .			026
Es recolza en		Se li recolza		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>			027
		115		Cotes Sup. <input type="text"/> Cotes Inf. <input type="text"/>			028
Es lliura		Se li lliura					029

Definició UE		Textura	Composició		Sector	117	
Estructura		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona	020	
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>	021	
Relacions Físiques		Igual a		Datació	<input type="text"/>	022	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació	<input type="text"/>	024	
Farceix a		Farcit per		Possible fonament d'un element pertanyent al <i>depòsit comercial</i> , construït al segle XIX.			030
119				Observacions			031
Talla a		Tallat per		Estructura feta amb encofrat perdut de morter de calç, molt compacte de color blanquinós grisenc, compost d'àrids gruixuts, maons i petits carreus de pedra negrenca amb vetes de color blanquinós.			032
Es recolza en		Se li recolza		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>			033
				Cotes Sup. <input type="text"/> Cotes Inf. <input type="text"/>			034
Es lliura		Se li lliura					035
							036
							037

Definició UE		Textura	Composició		Sector	118	
Retall		<input type="text"/>	Geològica	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Foto. Plan.	
		Color	Orgànica	<input type="text"/>	Zona		
		<input type="text"/>	Artificial	<input type="text"/>	<input type="text"/>		
Relacions Físiques		Igual a		Datació	<input type="text"/>	020	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació	<input type="text"/>	021	
Farceix a		Farcit per		Rasa constructiva del fonament UE 116 del mur UE 115			022
116				Observacions			023
Talla a		Tallat per		Rasa de planta lineal i secció en U.			024
108 109 110 111 112?				Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>			025
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup. <input type="text"/> Cotes Inf. <input type="text"/>			026
							027
Es lliura		Se li lliura					028
							029

Definició UE		Textura		Composició		Sector		119	
Retall		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>			
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>			
Relacions Físiques		Igual a		Datació <input type="text"/>		Criteri datació <input type="text"/>			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Rasa constructiva de l'estructura UE 117					
Talla a		Tallat per		Observacions					
115 101				Rasa de planta quadrangular? i secció en U					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>					
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. <input type="text"/>		Cotes Inf. <input type="text"/>			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		120	
Estructura		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>		002	
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>		020	
Relacions Físiques		Igual a		Datació <input type="text"/>		Criteri datació <input type="text"/>		032	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació				033	
Farceix a		Farcit per		Fonaments relacionats amb l'estació de ferrocarrils construïda a partir del segon quart del segle XX.					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Estructura de formigó feta amb encofrat, de la qual només es va poder documentar el lateral meridional al costat nord de la rasa feta per a la construcció de la nova ET.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>					
				Cotes Sup. <input type="text"/>		Cotes Inf. <input type="text"/>			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		121	
Estructura		<input type="text"/>		Geològica <input type="text"/>		<input type="text"/>		Foto. Plan.	
		Color <input type="text"/>		Orgànica <input type="text"/>		Zona <input type="text"/>		020	
		<input type="text"/>		Artificial <input type="text"/>		<input type="text"/>		039	
Relacions Físiques		Igual a		Datació <input type="text"/>		Criteri datació <input type="text"/>			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Fonament possiblement relacionat amb la tanca meridional de l'estació de ferrocarrils que hi havia en aquest lloc a partir del primer quart del segle XX.					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Estructura de formigó realitzada amb encofrat, que es localitza al costat sud de la rasa per a la construcció de la nova ET. Queda rematada amb una mena de plataforma de maons i ciment.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció Si ☐ No ☐ % <input type="text"/> Tipus <input type="text"/>					
				Cotes Sup. <input type="text"/>		Cotes Inf. <input type="text"/>			

Annex 3. Inventari materials

INVENTARI DE MATERIALS

Secció d'Arqueologia-Museu d'Història Barcelona

Num. Intervenció: 017/11

Jaciment: DR AIGUADER

Districte
Ciutat Vella

Carrer
DR AIGUADER

Parcel.la
1X

Data
2011

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 102

Num. Frag.	Class.	Def.Fragm.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.	
1	14002	SF	FIN	TO	AO					
1	14102	SF	FIN	TO	AO			VI		Línies parla-leles i motius lineals a la sanefa de la base del fragment, tot
1	14103	VO	PAT	TO	AO			VI	VI	
1	14103	CR	PAT	TO	AO			VI	VI	Creu central amb motius d'esglaons als quatre quadrans. Sanefa del motiu
1	14104	CR	PAT	TO	AO			VI	VI	Orles diverses. Motiu de la pinça
1	14104	CR	PAT	TO	AO			VI	VI	Orles diverses. Motiu de la salsitxa doble

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 108

Num. Frag.	Class.	Def.Fragm.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.	
1	14103	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 112

Num. Frag.	Class.	Def.Fragm.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.	
1	14002	FO	FIN	TO	AO					
1	60051									Restes de talls

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 113

Num. Frag.	Class.	Def.Fragm.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.	
1	14002	VO	OLL	TO	GO					
1	14003	VO	BAC	TO	AO			VI		Vidriat verd
1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	Vidriat melat
1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	Vidriat verd exterior i melat interior
1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI		Vidriat melat
1	14003	NA	FIN	TO	AO			VI	VI	Vidriat melat
1	14003	VO	GIB	TO	AO			VI		Vidriat marró.
1	14003	VO	PAT	TO	AO			VI		Vidriat marró. Plat de foc
2	14005	SF	FIN	TO	AR					
2	14005	FO	FIN	TO	AR					
1	14100	SF	FIN	TO	AO				VI	
1	14100	SF	FIN	TO	AO			VI	VI	Plat?
1	14100	VO	PAT	TO	AO			VI	VI	
1	14103	VO	ESC?	TO	AO			VI	VI	

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 113

Num. Frag.	Class.	Def.Fragm.	Tipo.	Tècnica	Pasta	DECORACIÓ		ACABATS		Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.	
1	14103	SF	PAT?	TO	AO			VI	VI	Línies paral·leles interiors
1	14104	VO	PAT	TO	AO			VI	VI	Orles diverses. Motiu de l'arc doble i punt
1	14301	SF	PAT	TO	AO			VI	VI	Ceràmica d'Alcora sèrie de Cacharreros c. 1770
2	15000	PS	TPT	MA	AO					
1	20001	PS	MON							Ardit segle XVII?

Annex 4. Inventari fotogràfic

Num.	Sector	UE
001		
Vista des del NE del perfil oest de la rasa de la nova ET		
002	120	
Vista des del SE de l'estructura UE 120		
003	101 102	
Vista des de l'oest de l'estratigrafia associada al mur UE 115		
004	101	
Detall des del NO del nivell UE 101		
005	102	
Detall des de l'oest del nivell UE 102		
006	103	
Vista des de l'oest del nivell UE 103		
007	104	
Vista des de l'oest del nivell UE 104		
008	105	
Vista des de l'oest del nivell UE 105		
009	105	
Detall des de l'oest del nivell UE 105		
010	106	
Vista des del NO del nivell UE 106		
011	107 115	
Vista des de l'oest de la capa de morter de calç UE 107		
012	107 115	
Vista des de l'oest de la capa de morter de calç UE 107		
013	107 108	
Vista des del NO de la capa de morter de calç UE 107		
014	109	
Vista des de l'oest del nivell UE 109		
015	109	
Vista des del NO del nivell UE 109		
016	110	
Vista des del NO del nivell UE 110		
017	111 112	
Vista des de l'oest de la capa de morter de calç UE 111		
018	111 112	
Vista des del NO de la capa de morter de calç UE 111		
019	113 116	
Vista des del NO del nivell UE 113		
020	115 117 120 121	
Vista general des del SO del perfil est de la rasa per a la nova ET		

Num.	Sector	UE
021	115 117 116	
Detall general des del SO del perfil est de la rasa per a la nova ET		
022	115 116 117	
Vista des del NO del mur UE 115		
023	115 116	
Vista des del SO del mur UE 115		
024	115 116 117	
Vista des del SO del mur UE 115		
025	115 116	
Vista des del SO del mur UE 115		
026	115 116	
Vista des del SO del mur UE 115		
027	115 116	
Vista des del NO del mur UE 115		
028	115 116	
Vista des del NO del mur UE 115		
029	116	
Detall des del NE del fonament UE 116		
030	117	
Vista des del N de l'estructura UE 117		
031	117	
Vista des de l'E de l'estructura UE 117		
032	117 120	
Vista des del SE de l'estructura UE 117		
033	117 120	
Detall des del SE de l'estructura UE 117		
034	117	
Vista des del S de l'estructura UE 117		
035	117 115	
Vista des del SO de l'estructura UE 117		
000		
Vista des del SO de l'inici de la intervenció		
002a	115	
Vista des del SO del testimoni associat a l'estructura UE 115		
002b	115	
Detall des del SO del testimoni associat a l'estructura UE 115		
036	117 115	
Vista des del N de les estructures UE 115 i 117		
037	117 115	
Vista des del N de les estructures UE 115 i 117		

Num.	Sector	UE
038	115	
Detall des del SE de part de l'estructura UE 115		
039	121	
Vista des del nord del fonament UE 121		